

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 435.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245223774432/facsimile.pdf> (tilgået 06. juni 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Hellige Romerske Rige

infet Barbarisk hos dem undtagen »Tungemaal«, da maae vi vel, smilende ad hans Tro paa Latinen og Sammes uægte Børn, skrive endeel af Rosen paa hans Artigheds Regning, men dog bevise Bøgerne fra den Tid, og blandt Andre Strasburgeren Jakob Königshovens *Elsassiske Krønike*^{*)}, at netop paa deres Modersmaal havde Tydskerne lært at føre en ganske ordenlig Stil, hvad der hørde mere Udvikling til end man sædvanlig tænker.

Om denne Forstands-Udvikling er desuden de to berømte Tydske Opfindelser, Krudtet og Bogtrykkeriet, noksom gyldige Vidner, thi vel er baade Opfindelserne selv og Veien til dem saa indhyllede i Mørke, at hvem der har Lyst, godt kan giætte paa, de varenten stjaalet fra Chineserne eller kjøbt af den Onde [selv], men Forstanden til at benytte dem, som strax spores i udmærket Grad, især hos Rigsstædernes Borgere, den kan dog ei være kommet samme Vei, da baade Chineserne og den Onde er gamle nok til at kunne have benyttet dem langt tidligere, naar de havde forstaaet det.

Hvad nu først Bøsse-Krudtet angaaer, da vil vi lade de Lærde strides, saalænge de har Lyst, baade om Tid og Sted og Opfinderens Navn, da deres Uvidenhed herom er soleklart beviist^{**)}, og kun bemærke, at det bestemt var brugt, følgelig ogsaa opfundet endel Aar før Keiser Karl den Fjerdes Død (1378) eftersom den Florentinske Historie-Skriver, Villani, som døde tredive Aar tidligere, udtrykkelig omtaler dets Brug i Slaget ved Cressy. Engelskmændene, hvem Brugen baade her og andensteds først tilskrives, og hvis Landsmand, Roger Baco, alt i det Trettende Aarhundrede yndede om noget Sligt, kunde da med al Grund tilskrive sig Opfindelsen, men da de ikke har gjort det, men været enige med Franskmænd og Italienerne om at unde Tydskerne Æren, bør disse ogsaa beholde den, thi det er ganske i sin Orden, at »Skarp-Skytterne« i Tanke-Verdenen, som Tydskerne er, har opfundet Krudtet. Den virksomme Krigs-Brug deraf, som i Historien er det vigtigste, spores heller ikke tidligere nogensteds end hos Tydskerne, nemlig i Slutningen af det Fjortende Aarhundrede, og »Bøsse-Laasen«, der kronede Værket, forskriver sig uden Modsigelse fra Nürnberg i Begyndelsen af det Sextende.

^{*)} Königshovens *Elsassiske Krønike* er udgivet af Schilter 1698.

^{**)} Grams *fjerde Afhandling om Bøsseskrudtets Opfindelse* i det Danske Selskabs Skrifter. D. 1. S. 213—98.